

SANOAT KORXONALARIDA INNOVATSION HAMKORLIKNI TASHKIL ETISH MEXANIZMLARI

Uzaydullayev Sherzod Shukurullayevich

Iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), Guliston davlat universiteti dotsenti

E-mail: sherzodbek.uz1986@mail.ru

Tel: +998 (88) 278-32-92

Annotatsiya. Ushbu tezisdagi sanoat korxonalarida innovatsion hamkorlikni tashkil etish mexanizmlarining iqtisodiy mohiyati va ahamiyati tahlil qilinadi. Ilmiy muassasalar, oliy ta'lim tashkilotlari va ishlab chiqarish korxonalarida o'rtasidagi integratsion hamkorlikning samarali shakllari asoslab beriladi. Shuningdek, innovatsion hamkorlik orqali ishlab chiqarish samaradorligini oshirish, texnologik modernizatsiyani jadallashtirish va raqobatbardoshlikni kuchaytirish yo'nalishlari yoritiladi.

Kalit so'zlar: innovatsiya, sanoat korxonalarida, hamkorlik, texnologiya transferi, klaster, integratsiya, samaradorlik.

Аннотация. В данной работе анализируется экономическая сущность и значение механизмов организации инновационного сотрудничества на промышленных предприятиях. Обосновываются эффективные формы интегрированного сотрудничества между научными учреждениями, высшими учебными заведениями и промышленными предприятиями. Также выделены направления повышения эффективности производства, ускорения технологической модернизации и повышения конкурентоспособности посредством инновационного сотрудничества.

Ключевые слова: инновации, промышленные предприятия, сотрудничество, трансфер технологий, кластер, интеграция, эффективность.

Annotation. This thesis analyzes the economic essence and significance of the mechanisms for organizing innovative cooperation in industrial enterprises. Effective forms of integrated cooperation between scientific institutions, higher education institutions and industrial enterprises are substantiated. Also, the directions of increasing production efficiency, accelerating technological modernization and strengthening competitiveness through innovative cooperation are highlighted.

Key words: innovation, industrial enterprises, cooperation, technology transfer, cluster, integration, efficiency.

KIRISH

Zamonaviy global iqtisodiyotda sanoat korxonalarining barqaror rivojlanishi innovatsion faoliyat bilan bevosita bog'liq. Innovatsiyalarni yaratish, joriy etish va tijoratlashtirish jarayonlari ko'p subyektli hamkorlikni talab etadi. Shu sababli, "fan – ta'lim – ishlab chiqarish" integratsiyasiga asoslangan innovatsion hamkorlik mexanizmlarini shakllantirish dolzarb masala hisoblanadi. Bu esa sanoatda yuqori qo'shilgan qiymat yaratish va raqobatbardoshlikni oshirish imkonini beradi.

ASOSIY QISM

Innovatsion hamkorlik quyidagi asosiy yo‘nalishlarda rivojlanadi:

- ilmiy-tadqiqot institutlari bilan qo‘shma innovatsion loyihalar;
- universitetlar bilan texnologiya transferi va startaplarni rivojlantirish;
- sanoat klasterlari va texnoparklar tashkil etish;
- davlat-xususiy sheriklik asosida innovatsiyalarni moliyalashtirish;
- raqamli platformalar orqali bilim va texnologiyalar almashinuvi.

1-jadval

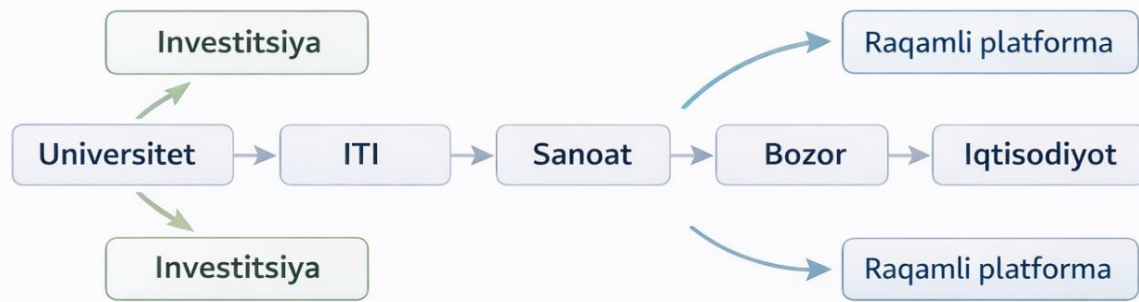
Innovatsion hamkorlik mexanizmlarining iqtisodiy samaradorligi

Hamkorlik turi	Ta’sir darajasi	Natija	Iqtisodiy samaradorlik
Universitet – korxon	Yuqori	Texnologiya transferi	Yuqori
ITI – korxon	Yuqori	Ilmiy ishlanmalar joriy etiladi	Yuqori
Klaster modeli	O‘rta-Yuqori	Resurslar birlashadi	O‘rta-Yuqori
Texnoparklar	O‘rta-Yuqori	Startaplar rivojlanadi	Yuqori
Davlat-xususiy sheriklik	O‘rta	Investitsiya jalb qilinadi	O‘rta

Jadvaldan ko‘rinadiki, innovatsion hamkorlikning eng samarali shakllari universitet–korxon va ilmiy-tadqiqot institutlari bilan hamkorlik hisoblanadi. Ushbu yo‘nalishlarda texnologiya transferi va ilmiy ishlanmalarni joriy etish yuqori iqtisodiy samaradorlikni ta’minlaydi.

Klaster modeli esa resurslardan samarali foydalanish va ishlab chiqarish zanjirlarini optimallashtirish imkonini beradi. Texnoparklar innovatsion startaplarni rivojlantirish orqali yangi texnologiyalarni joriy etishga xizmat qiladi.

Davlat-xususiy sheriklik mexanizmi investitsiyalarni jalb qilishda muhim rol o‘ynasa-da, uning samaradorligi boshqa mexanizmlarga nisbatan biroz pastroq baholanadi. Umuman olganda, barcha mexanizmlar o‘zaro integratsiyada qo‘llanilganda maksimal iqtisodiy natijaga erishiladi.

1-rasm. Innovatsion hamkorlik ekotizimi model

Mazkur sxema innovatsion hamkorlikning soddalashtirilgan, ammo mazmunan to‘liq zanjirini ifodalaydi. Modelda innovatsion jarayonning asosiy bosqichlari ketma-ketlikda berilgan bo‘lib, u bilim yaratishdan tortib iqtisodiy natijaga qadar bo‘lgan uzluksiz jarayonni aks ettiradi.

Diagrammaning boshlang‘ich nuqtasi sifatida universitet tanlangan bo‘lib, u ilmiy bilimlar va malakali kadrlar manbai hisoblanadi. Keyingi bosqichda ilmiy-tadqiqot institutlari ushbu bilimlarni amaliy ishlanmalar va texnologiyalarga aylantiradi. Bu bosqich innovatsion jarayonning eng muhim halqalaridan biri bo‘lib, ilmiy natijalarni tijoratlashuvga tayyorlaydi.

XULOSA VA TAKLIFLAR

Tahlillar shuni ko‘rsatadiki, sanoat korxonalarida innovatsion hamkorlikni rivojlantirish iqtisodiy samaradorlikni oshirishning muhim omilidir.

Quyidagi takliflar ilgari suriladi:

- universitet va sanoat korxonalarini o‘rtasida doimiy hamkorlik platformalarini yaratish;
- texnopark va innovatsion klasterlar sonini ko‘paytirish;
- ilmiy ishlanmalarni tijoratlashtirish mexanizmlarini takomillashtirish;
- innovatsion loyihalarni moliyalashtirish uchun venchur fondlarni rivojlantirish;
- raqamli innovatsion ekotizimni shakllantirish.

Foydalanilgan adabiyotlar ro‘yxati:

1. O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining 2022 yil 28 yanvardagi PF–60-son Farmoni.
2. O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining 2019 yil 8 oktabrdagi PF–5847-son Farmoni.
3. Porter, M. (1990). The Competitive Advantage of Nations.
4. Freeman, C. (1982). The Economics of Industrial Innovation.
5. OECD (2021). Innovation Policy Review.
6. World Bank (2020). World Development Report.
7. O‘zbekiston Respublikasi Milliy statistika qo‘mitasi – www.stat.uz